

AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi

Cilt : 6 Sayı : 15 Sayfa: 208-231 Kasım 2018 Türkiye

Araştırma Makalesi

**GÜNDAY'IN ZİYAN ROMANININ FRANSIZCA ÇEVİRİSİ: ASKERİ SÖYLEMLERİN
AKTARIMINDA İDEOLOJİK BAĞLAMIN TEMSİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Dr. Ceylan YILDIRIM*

ÖZ

Kültürel bir değer olan politika, ülkelerin tanınırlığında, temsilinde ve dışa açılımında önemli bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede, politik söylemlerin veya politik metinlerin çevirilerinde, yazarın niyetinin ve ideolojisinin manipüle edilmeden aktarılması doğru bir temsilin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Günday'ın *Ziyan* romanındaki askeri söylemler, Fransızca çevirileriyle karşılaştırılarak, d'Amico'nun politik metinler çevirisinin analizinde kullandığı çeviri yöntemleri çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmanın amacı, yazarın ideolojisinin erek metinde nasıl temsil edildiğini ortaya koymak, böylece, çevirmenin veya yayınevinin ideolojisinin çeviriye etkisini ve erek kültürde farklı alımlamalara yol açabileceğini açığa çıkarmaktır. Çalışma, hassas bir konu olan politikanın, çeviriler aracılığıyla temsilinde dikkat edilmesi gereken hususları ele alması ve politik metinler çevirisinin, ardında neleri gizlediğini açığa çıkararak gerek çevirmenleri gerek okurları bu konuda bilinçlendirmesi bakımından önem arz etmektedir.

Çalışma neticesinde, çevirmenin bazı eklemeler yaparak anlamı güçlendiren ifadeleri tercih etmesine bağlı olarak, askeri söylemlerin, erek metinde daha vurgulu ve güçlü bir anlatımla aktarıldığı görülmüştür. Bazı çeviri örneklerinin analizlerinde, çevirmenin kendi ideolojisini veya yayınevinin ideolojisini yansıtarak anlatıya yorum kattığı ve bundan dolayı, yazarın söylemlerinde bazı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, çevirmenin veya yayınevinin ideolojisinin, *Ziyan* romanındaki askeri söylemlerin Fransızca çevirilerini etkilediği ve bu durumun erek kültürde farklı alımlamalara sebebiyet verebileceği açığa çıkarılmıştır. Bu çalışmanın, çeviri alanıyla ve özellikle politik metinler çevirisiyle ilgilenen çevirmen ve araştırmacılara faydalı olması temenni edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: politik metinler çevirisi, ideoloji, Romuald d'Amico, *Ziyan*, askeri söylemler.

**THE FRENCH TRANSLATION OF HAKAN GÜNDAY'S NOVEL ZİYAN: EVALUATION OF
THE REPRESENTATION OF IDEOLOGICAL CONTEXT IN THE TRANSFERENCE OF
MILITARY DISCOURSES**

ABSTRACT

The politics as a cultural value plays an important role in the recognition, representation and internationalization of countries. In this context, in the translation of political discourses or political texts, the transference of the author's intention and ideology without manipulation is of great importance in terms of ensuring an accurate representation.

In this study, the military discourses in Günday's novel *Ziyan* were compared with their French translations and the translation examples were examined within the framework of the translation methods adopted by d'Amico in the translation analyze of political texts. The aim of

* Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, ceylany@hacettepe.edu.tr, ORCID NO : 0000 0001 8456 0299

the study is to reveal how the author's ideology is represented in the target text and to reveal how the ideology of the translator or publisher can influence the translation and so lead to different reception in the target culture. The study is important in terms of discussing the issues that need to be considered in the representation of the politics through translations and raising translators and readers' awareness by revealing what is behind the translation of political texts.

As a result of this study, it was seen that the translator made some additions and preferred the concepts that strengthen the meaning. In some translation analyzes, it was observed that the translator added comments to the narrative by reflecting his own ideology or the publisher's ideology, and therefore, some differences emerged in the author's discourse. In this context, it was understood that the ideology of the translator or publisher influenced the translations of military discourses which may lead to different reception in the target culture. It is hoped that this study will be useful for translators and researchers who are interested in translation and especially translation of political texts.

Keywords: translation of political texts, ideology, Romuald d'Amico, *Ziyan*, military discourses.

Giriş

Kültürel değerlerin çeviriler aracılığıyla diğer kültürlerle aktarımı kültürlerarası etkileşimin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kültürel bir değer olan politika da ulusların yurt dışındaki temsilinde ve tanınırlığında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, politik metinler çevirisinde, yazarın niyetinin ve ideolojisinin doğru bir şekilde, çarpıtılmadan temsil edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, çevirmenler veya yayınevleri, sıklıkla kendi ideolojilerinden bağımsız hareket etmemektedirler. Bu durum, çeviri sürecinde benimsenen çeviri yöntemlerini etkilemekte ve orijinal metnin ideolojik bağlamını değiştirebilmektedir. Bununla birlikte, çeviri sürecinde, yazarın ideolojisini ve niyetini göz önünde bulundurmamak ve sözcükleri kaynak metinde taşıdıkları anlamları ve çağrışımları yansıtmayacak şekilde seçmek büyük önem taşımaktadır. Romuald d'Amico, ideolojinin çevirideki önemini ve etkisini şu şekilde açıklamaktadır:

“Mason’a göre (1994: 25), ideoloji “bir bireyin veya kurumun dünya bakışını yansıtan ve olayları, olguları ve benzerlerini yorumlamasına yardımcı olan inanç ve değerler dizisidir”... Öyleyse, ideolojiler politik metinlerin çevirilerinin analizinde göz önünde bulundurulması gereken belirleyici bir faktördür, çünkü ideolojiler, taşıdığı çağrışımlara göre bir kelimenin diğerine göre kullanımını teşvik ederek kelimelerin seçimindeki zihinsel süreci etkilerler.” (D’Amico, 2015: 3, çev. Ceylan Yıldırım)¹

Koster, çeviriyi ‘başka bir metnin temsili ve aynı zamanda, kendi başına bir metin’ olarak değerlendirmektedir. (2002: 26, Hewson içinde 2011: 16-17). Koster’in bu değerlendirmesi çeviri metnin iki yönlü gerçekliğini açığa çıkarmaktadır: Bir taraftan, başka bir metni temsil eden bir metin, bundan dolayı, kaynak metne sıkı sıkıya bağlı bir metin, diğer taraftan, farklı bir birey olan çevirmen tarafından yaratıldığı için kendi özerkliği olan bir metin. Bu durum, şu soruyu akla getirmektedir: Çeviri metin kendi başına bir metin ise, çevirmen, dünyaya değin bilgisiyle zaman içinde edindiği ideolojisini görmezden gelmeyi başarabilir mi? D’Amico’nun da ifade ettiği gibi, bir okurun, çevirmen dâhil, bir metni kendi dünya görüşüne veya içinde yaşadığı toplum normlarına göre yorumlaması kaçınılmazdır. (2015: 3)

Bu çalışmada, Günday’ın 2009 yılında yayımlanan *Ziyan* adlı romanı Fransızca çevirisiyle karşılaştırılarak, askeri kavram ve söylemlerin aktarımında ideolojik bağlamın nasıl temsil edildiği değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacı, Günday’ın *Ziyan*

romanındaki askeri söylemlerin Fransızca çevirilerini inceleyerek çevirmenin ideolojisinin çeviriye etkisini değerlendirmek ve askeri söylemlerin nasıl aktarıldığını açığa çıkarmaktır. Çalışmada, Romuald d'Amico'nun politik metinler çevirilerinin analizinde başvurduğu çeviri yöntemleri benimsenerek *Ziyan* romanındaki askeri kavram ve söylemlerle ilgili çeviri örnekleri, 'ekleme', 'çıkarma', 'anlamı yumuşatma', 'anlamı güçlendirme' ve 'cümleyi yeniden düzenleme' yöntemleri çerçevesinde incelenmektedir. Çevirmen, çeviri sürecinde askeri kavram ve söylemlerin aktarımında hangi yöntemleri kullanmaktadır? Kaynak metnin ideolojik bağlamı çeviri aracılığıyla nasıl temsil edilmektedir? Çalışmada, bu sorunsal çerçevesinde, çevirmenin ideolojisinin çevirideki etkisi açığa çıkarılarak askeri söylemlerin nasıl aktarıldığını değerlendirilmektedir.

Çalışmanın birinci bölümü, Günday'ın ve *Ziyan* romanının tanıtımını, ikinci bölümü, d'Amico'nun politik metinler çevirilerinin analizinde benimsediği yaklaşım çerçevesinde çeviri örneklerinin analizinde kullanılacak yöntemlerin açıklanmasını kapsamaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümü, *Ziyan* romandaki askeri kavram ve söylemlerin Fransızca çevirilerinin incelenmesiyle askeri söylemlerin aktarımında ideolojik bağlamın nasıl temsil edildiğine ilişkin bir değerlendirmeyi içermektedir.

1. Hakan Günday ve *Ziyan* Romanı

2000 yılında yayımlanan ilk romanı *Kinyas ve Kayra*'nın ardından, 2013 yılına kadar toplamda 8 romanı yayımlanan Günday, Çağdaş Türk Edebiyatı'nın temsilcileri arasında yer almaktadır. İlk romanıyla adını duyuran ve kendi okur kitlesini oluşturmaya başlayan Günday, *Az* (2011) romanı ile Türkiye'de 2011 yılı en iyi roman ödülünü, *Daha* romanıyla Fransa'nın saygın edebiyat ödülü Médicis'in, 2015 yılı en iyi yabancı roman ödülünü, *Ziyan* romanıyla 2014 yılı Türk-Fransız Edebiyat Ödülü'nü almıştır. Günday, yapıtlarında, genel olarak pesimist bir tutum sergilemesinden ötürü özellikle Fransa'da Türk Edebiyatının korkunç çocuğu olarak anılmaktadır. *Ziyan* romanının Fransızca çevirisinin sonunda yer alan bilgiye göre, "Yazar'ın, *Kinyas ve Kayra* romanının Türkiye'deki ilk yer altı romanı olduğu düşünülmektedir." (Günday, 2014: 432)

Durukan, "Yeraltı Edebiyatından Bir Yazar İncelemesi: Hakan Günday" başlıklı yazısında, yer altı edebiyatının yükselen isimleri arasında Hakan Günday, Oğuz Atay ve Küçük İskender'i saymaktadır. Durukan, bu yazısında, yeraltı edebiyatını şöyle açıklamaktadır: "Sert, aykırı, eleştirel, çoğunlukla gerçekle hayalin ince çizgisinde var olmaya çalışan yeraltı edebiyatı; alkolizmin, cinselliğin, sıra dışılığın, küfrün dışa vurumudur." (Durukan, 2015)

Günday'ın romanlarında, gerçekler tüm çıplaklığıyla ve en acımasız halleriyle gün yüzüne çıkmaktadır. Yazarın romanları, genel olarak, öncekilerden alıntılar içermekte veya öncekilerle aralarında bir bağ kurmaktadır. Günday'ı farklı kılan yönlerden biri de üslubudur. Günday, sert, aykırı ve eleştirel üslubuyla, çoğu kez sıra dışı, argo veya küfürlü söylemleriyle ve okuru anlatıya çeken kurgusuyla okurun dikkatini çekmektedir.

Çalışma kapsamında, Günday'ın *Ziyan* romanındaki askeri söylemlerin Fransızca çevirilerine ilişkin bir değerlendirme yapılabilmesi için ilk olarak yazarın, bu romanı yazma niyetinin ve askerlikle ilgili söylemlerinin açığa çıkarılması gerekmektedir. *Ziyan* romanı, bir yandan Türkiye'deki askerlik hizmetini diğer yandan Ziya Hurşit'in İzmir

suikastını konu edinmektedir. Ziya Hurşit'in Günday'ın büyük büyük amcası olması, yazarın gerçek yaşamından esinlendiğini göstermektedir. Günday'ın *Ziyan* romanının Fransızca çevirisinde, arka sayfada, yer alan açıklamaları bunu doğrulamaktadır: "Atatürk'e karşı suikast girişiminden suçlanan ve 1926 yılında ölüme mahkûm edilen Ziya Hurşit benim büyük büyük amcam. Bu hikâye beni her zaman büyülemiştir ve "ulusun babası" olarak tanınan bir adama saldırı düzenleyen soydaşım olan bu adam hakkında yazmayı hep istemişimdir. Bu konuyla ilgili belgeler çok az, bu nedenle Hurşit'in yaşamını benim yaratmam gerekti. Danzig'de Üniversite, Skagerrak Savaşı, Cumhuriyetin Birinci Meclis'indeki parlamenter yaşamı ve idamı gerçek... ama gerisi kurgulandı." (Günday, 2014: 432, çev. Ceylan Yıldırım). Yazarın yaptığı diğer bir açıklama, bu romanı yazma niyetini ve askerliğe değin bakış açısını ortaya koymaktadır: "Ayrıca, zorunlu askerlik hizmetini ve bu hizmet boyunca genç erkeklere dayatılan koşulları açığa çıkarmak istiyordum. Böylece, bu kitap Joseph Heller'in anti-militarist ünlü kitabı *Catch 22* ile karşılaştırılabilirdi. Fakat zannediyorum ki çıkış noktam, hikâyesi Türkiye'de geçecek ve insanların alıştığı için artık üzerinde konuşmadığı güncel olayları içerecek bir tür *Full Metal Jacket* yaratmaktı. Vicdani ret hakkı Türkiye'de yasallaşmadığı için zorunlu askerlik hizmeti, birlikte yaşanması gereken bir gerçeklik olarak kalmaktadır. Ve bu konu üzerinde düşünebilmek için, romanın hikâyesinin, hiyerarşik bir mekaniğe, askerler arasındaki ilişkilere, itaat ve otorite kavramlarına dayanması gerekiyordu... Ve tüm bunların bir anlamı olmadığını göstermek gerekiyordu." (Günday, 2014: 432-433, çev. Ceylan Yıldırım)

Romanda, askerlik konusu ele alınmakta ve bir askerin nöbet sırasında bir gölgeyle konuşmasıyla gerçek ile hayal iç içe geçmektedir. Ayrıca, Atatürk'e suikast girişiminde bulunan Ziya Hurşit de anlatıya dâhil edilerek Atatürk döneminden kesitlerle tarihsel olaylara da yer verilmektedir. Zorunlu askerlik hizmetinin sorgulandığı romanda, bir askerin Doğu'daki askerliği sırasında yaşadığı çelişkili durumlar ortaya konmaktadır. İyi bir aileden gelen ve iyi düzeyde Fransızca bilen Asil, turizm jandarması olacağını düşünür. Fakat sırtındaki dövmeden ve önceki intihar girişiminden dolayı bileğinde ve alnında dikiş izleri bulunmaktadır. Bundan dolayı, Rehberlik ve Danışma merkezinde nöbet tutan askerler arasına alınır. Asil, sosyal yaşamın gereklerini gerine getiremeyeceğine karar verilen birinin, arkadaşlarının güvenliği için eline silah verilmesini bir türlü anlayamaz ve askerliğe uyum sağlamayı reddeden, Ekber'in askerleri olarak adlandırılan, bir grup asker arasına katılır. Nöbet sırasında intihar düşüncesi aklına gelir fakat kendisini ziyaret eden bir gölge (Ziya Hurşit'in gölgesi) sayesinde bu fikirden zamanla vazgeçer. Bu gölgenin, Ziya Hurşit'in, askere hikâyesini anlatmasıyla anlatı yön değiştirerek Atatürk döneminden kesitlerle devam eder. Kısacası, Günday, yarı gerçek, yarı kurgu ve yarı tarihsel olaylar barındıran, sert ve aykırı bir üslupla yazdığı bu sıra dışı romanıyla bir huzursuzluk ortamı yaratarak okurda sorgulamaya neden olmaktadır.

2. Romuald d'Amico'nun Politik Metinler Çevirisine Yaklaşımı

D'Amico, "The Translator on the Green Line: The Israeli-Palestinian Conflict in the Wtitten Press" başlıklı çalışmasında, İsrail-Filistin çatışmasıyla ilgili yazılı basında çıkan çeviri haberleri incelemektedir. Yazılı basındaki birçok yazıda, çok sayıda alıntı olduğunu ve çoğu zaman bu alıntıların çeviriye bağlı olduğunu belirten d'Amico, okurların çoğunun

okudukları haber yazısının aslında çeviri olduğunun farkında olmadığını ve durumun farkında olduklarında, bir çevirinin neleri sakladığını pek tahmin edemediklerini vurgulamaktadır. Genel olarak, metinler, yazarın niyetini, ideolojisini yansıtmakta ve bir amaç için yazılmaktadır. Bu durum, metnin argümanında ve aynı zamanda kelimelerin seçiminde ve taşıdıkları yan anlamlarda görülmektedir. (D'Amico, 2015: 1) Politik metinlerde yazarın ideolojisinin ve niyetinin önemini vurgulayan d'Amico, çevirilerde, 'ekleme', 'çıkarma' ve 'yeniden düzenleme' yöntemleriyle yazarın ideolojisinin yansıtılabileceğine dikkat çeker:

"Çeviri ile politika arasındaki yakın ilişki, metnin yazarının fakat aynı zamanda bir çevirmenin, editörün veya gözden geçirenin ideolojisini yansıtan kelimelerin seçiminde ortaya çıkar. Somut olarak, kaynak metinde, ideoloji, yan anlamların eklenmesi, çıkarılması veya yumuşatılmasıyla yansıtılır, bu durum çeviride, kelimelerin eklenmesi, çıkarılması ve aynı zamanda cümlelerin yeniden düzenlenmesiyle sağlanabilir." (2015: 3, çev. Ceylan Yıldırım)²

D'Amico, İsrail-Filistin çatışmasının çeviri aracılığıyla yazılı basında yansımalarını ele aldığı bu çalışmada, basından örnekleri çevirileriyle sunar ve analiz eder. Çevirilerde, kelimelerin sırasının değiştirilmesi, bazı kelimelerin yerine daha güçlü veya daha yumuşak ifadelerin seçilmesiyle İsrail-Filistin çatışmasına değin politik söylemin, ideolojinin etkisiyle nasıl farklılaştığını açığa çıkarır. D'Amico, çevirilerde yapılan değişikliklerin yazarın bakış açısının temsilini nasıl değiştirdiğini şu sözlerle açıklar:

"Örneğin, bir kuruluşun adını değiştirip ona yeni bir ad vermek bir perspektif değişikliğine neden olabilir. Çevirmenler, editörler veya gazeteciler, orijinal ismi, farklı çağrışımları taşıyan başka bir isimle değiştirme özgürlüğünü kullanırlarsa, bu yeni çağrışımlar yazarın bakış açısının temsilini değiştirecektir. Her zamanki gibi, bu bir perspektif meselesidir: Yeterli düzeyde değiştirilen bir veya iki kelime, okuyucuların, söz konusu olaylara, kişilere veya kuruluşlara bakış açısını değiştirmek için yeterli olabilir." (2015: 3, çev. Ceylan Yıldırım)³

D'Amico'ya göre, basın kuruluşlarına haber gönderen ajanslar, çevirmenlere zaman kısıtlamaları koymakta ve çevirmenlerin, önceden oluşturulmuş anlatıya bağlı kalmalarını zorunlu kılmaktadır. Böylece, orijinal mesajı, ideolojisiyle birlikte, kendi yayın yönergelerine göre şekillendirerek saptırmayı açıkça yasallaştırmaktadırlar. (2015: 8) Bu durumda, çevirmenin, asıl görevi olan çevirmenlik ile gazete editörlüğünü birleştirmek zorunda bırakıldığına vurgu yapan d'Amico, orijinal mesaja saygı gösterilmeyerek bilginin nasıl manipüle edildiğine şu sözlerle dikkat çeker:

"Bu gibi durumlarda, değişiklikler, çevirmenin, ideolojik inançları yansıtan özel bir yorumunun sonucu olmayacaktır, tersine, orijinal mesaja saygı göstermeksizin bilginin kasıtlı bir şekilde manipülasyonuna neden olacaktır. Bu sözde çeviri artık çeviri değildir, belirli bir amaca hizmet eden orijinal mesajın yeniden yazılması veya orijinalinin gerçek amacının temsilinin reddedilmesidir." (2015: 8, çev. Ceylan Yıldırım)⁴

Yukarıdaki alıntıda belirtilen, basındaki politik söylemlerin yeniden yazım ile farklı yansıtılabildiği hususu edebi çeviride Lefevere'in 'yeniden yazım' kavramıyla açıklanabilir. Lefevere'e göre, özellikle edebiyat çevirisinde, kaynak metnin erek kültürde alımlanmasını etkileyen bazı faktörler vardır. Bu faktörler arasında, himaye sistemine özellikle dikkat çeken Lefevere, çevirinin, iktidar sahibi veya edebiyatı himaye eden kişi ve kurumlar tarafından yönlendirilebileceğine dikkat çekmektedir. Günümüz toplumunda,

himaye işlevi, yayınevleri, akademik kurumlar, şirketler veya medya tarafından üstlenilerek çeviri üzerinde hâkimiyet kurulmaktadır. Bu durumda, kaynak metnin seçimine ve çeviri stratejilerinin belirlenmesine hami kişi veya kurum karar vermekte ve çeviri sürecinde kendi ideolojilerine uygun seçimler yapmaktadırlar. (Lefevre'den aktaran Tahir Gürçağlar, 2011: 140-141)

Dolayısıyla, çeviri stratejilerini kimi zaman dış koşullar şekillendirmekte ve sözcük seçimi, dil kullanımı gibi hususlar çevirmenin seçimi dışında gerçekleşmektedir. Bu gibi durumlar, kaynak metnin ideolojik bağlamının farklı bir kültürde farklı temsil edilmesine neden olabilmekte ve çoğu kez bu durumdan çevirmen sorumlu tutulmaktadır fakat birçok kişi çevirinin arka planında neler olup bittiğinden haberdar değildir. Tahir Gürçağlar, dış koşulların, çeviri stratejileri üzerindeki etkisini şu sözlerle ifade etmektedir: “...ve kimi zaman bu stratejiler çevirmenlerin bilinçli tercihi değil, dış koşulların şekillendirmesi (sayfa sayısı kısıtlamaları, çeviri süreci için verilen sürenin yeterli olmaması, yayınevinin dil kullanımına ve sözcük seçimine ilişkin getirdiği öneri ve uyarılar vb.) sonucunda ortaya çıkar.” (2011: 42)

Yazarın ideolojisi çerçevesinde kelimelere yüklediği yan anlamlar veya çağrışımlar çeviride ekleme, çıkarma, cümleyi yeniden düzenleme gibi yöntemlerle yansıtılabilir. Fakat politik metinlerin çevirilerinde benimsenen yaklaşım çerçevesinde ekleme, çıkarma, anlamı yumuşatma, anlamı güçlendirme ve cümleyi yeniden düzenleme gibi yöntemlerin kullanımıyla erek metinde bazı değişiklikler de meydana gelebilir. Bu durum, yazarın bakış açısının diğer bir dildeki temsilini değiştirmekte ve böylece yazarın niyeti ve ideolojisi doğru bir şekilde temsil edilememektedir.

Bir sonraki bölüm, *Ziyan* romanındaki askeri kavram ve söylemlerin Fransızca çevirilerinin, ekleme, çıkarma, anlamı yumuşatma, anlamı güçlendirme ve cümleyi yeniden düzenleme yöntemleri çerçevesinde incelenmesini kapsamaktadır. Bu bağlamda, çalışma çerçevesinde kullanılacak bu yöntemler şu şekilde açıklanabilir: Ekleme yöntemi, erek metne, kaynak metinde olmayan kavram veya ifadelerin eklenmesidir. Çıkarma yöntemi, kaynak metinde yer alan bir kavramın veya ifadenin erek metinden çıkarılmasıdır. Anlamı yumuşatma yöntemi, kaynak metinde yer alan bir kavramın veya ifadenin erek metinde, daha yumuşak bir ifadeyle karşılanarak, yumuşatılarak aktarılmasıdır. Anlamı güçlendirme yöntemi, kaynak metinde yer alan bir kavramın veya ifadenin erek metinde daha güçlü bir kavram veya ifadeyle karşılanarak aktarılmasıdır. Anlamı güçlendirme, kelimelerin sırasının değiştirilmesiyle de sağlanabilmektedir. Böylece vurgu yapılmak, güçlü kılınmak istenen kavram veya ifade çeviride kelimelerin sırasının değiştirilmesiyle başa alınmaktadır. Cümleyi yeniden düzenleme ise kaynak metindeki cümlelerin erek dilde yeniden düzenlenmesidir. Politik söylemlerde, cümlenin yapısı, kelimelerin kullanımı ve kelimelerin sırası büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, erek metinde, cümlenin yeniden düzenlenmesi bazı kayıplara, değişikliklere ve farklı alımlamalara yol açabilmektedir.

3. Günday'ın *Ziyan* Romanının Fransızca Çevrisinde Askeri Söylemlerin Aktarımının Değerlendirilmesi

Günday'ın *Ziyan* romanı, 2009 yılında Doğan Kitap tarafından yayımlanmıştır. *Ziyan*'ın Fransızca çevirisi Galaade Editions tarafından çevrilerek 2014 yılında

yayımlanmıştır. Günday'ın, aynı yayınevi tarafından yayımlanan *Az (D'un extrême l'autre, 2013, çeviren: Jean Descat)* romanının ve *Daha (Encore, 2015, çeviren: Jean Descat)* romanının çevirileri de bulunmaktadır. *Ziyan*, Sharjah Uluslararası Kitap Fuarı Çeviri Hibe Fonu desteğiyle, Fransızcaya aynı isimle (*Ziyan*) Pierre Bastin tarafından çevrilmiştir.

Ziyan romanında, Türkiye dışındaki ülkelere ilişkin söylemler ve ayrıca tarihsel söylemler de yer almaktadır. Bununla birlikte, çalışma kapsamında incelenen örnekler Türkiye'ye ilişkin askeri söylemlerle kısıtlanmıştır.

Örnek 1:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Çünkü zorunlu askerlik hizmeti, tek kişilik bir oyun değil, binlerce insanın bir araya gelip sahnelediği bir gösteriydi. Oyuncuların da, izleyicilerin de asker olduğu bir gösteri. Yanaşık düzen eğitimi, bir koreografiydi. Marşlar bir müzikalin parçasıydı. Kamufraj, milimetrik bir kostümdü. Emirler, sorular ve yanıtları, ezberlenmesi gereken repliklerdi. Asla sadık kalınmayan senaryo, yönergelerde yazıyordu. Yönetmene “Komutanım” deniyordu.” (Günday, 2009: 16)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Le service militaire obligatoire n'était pas un one man show, mais une pièce mettant en scène des milliers d'acteurs. Une représentation où les soldats étaient non seulement acteurs mais aussi spectateurs. Les exercices de formation en ordre serré figuraient une chorégraphie, les marches, une comédie musicale. Le treillis était un costume ajusté au millimètre et les ordres, les questions, les réponses, des répliques à apprendre par cœur. Le scénario auquel on n'était jamais fidèle était écrit dans les directives et le metteur en scène, on l'appelait “mon commandant” (Günday, 2014: 16)</p>
Çeviri Yöntemi	Ekleme, anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	<p>Kaynak metinde zorunlu askerlik hizmeti bir gösteriye benzetilmiştir. ‘Tek kişilik bir oyun’ ifadesi Fransızca çeviride, ‘one man show’ İngilizce ifadeyle karşılanarak daha dikkat çekici hale getirilmiştir. Oyun ve gösteri kavramlarının erek metinde sırası yer değiştirmiştir. Kaynak metinde yer alan ‘müzikal’ sözcüğü erek metinde komedi sözcüğünün eklenmesiyle ‘müzikal komedi’ ifadesiyle karşılanmıştır. Bu çerçevede, askerliğe ilişkin bu durum, erek metinde bir komedi olarak yorumlanmıştır. Kaynak metinde direkt olarak geçmeyen komedi sözcüğünün eklenmesi, erek metinde farklı alımlamalara yol açabilmektedir.</p>

Örnek 2:

<p>Ziyan</p>	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Daha bir sürü şeye, başka bir şey deniyordu. Askerlere ait bir dil vardı. Orduca. Konuşmaya gerek yoktu, anlamak yeterliydi. Hatta hiçbir dilde konuşmaya gerek yoktu. Çünkü biz konuşmayan bir rütbedeydik. Rütbesizlik rütbesi. Teoriye göre askerliğin temeli disiplindir. Teoriyi sırtından bıçaklayan pratiğe göreyse askerliğin temeli erlerdir. Temel, zemin, ne denirse densin, ordu üzerimizde duruyordu...On beş yıllık başçavuşların inatla parke dediği parkalarımızın sol üst cebinde taşımak zorunda olduğumuz “Erbaş ve Erin El Kitabı” adındaki, karmaşık bir makinenin prospektüsüne benzeyen kitapçıkta yazdığı gibi, ihtiyaçları devlet tarafından karşılanan rütbesiz askerlerdik. Muhteşem erler!” (Günday, 2009: 17-18)</p>
<p>Fransızca çevirisi</p>	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Il y avait encore beaucoup d'autres choses qu'on appelait d'un nom différent. L'armée avait sa propre langue: l'arméegien. Il n'était pas nécessaire de le parler, comprendre suffisait. D'ailleurs il n'était pas nécessaire de parler quelque langue que ce soit. Nous, nous étions d'un grade qui ne parlait pas: le grade des sans-grades. Pour la théorie, la base de l'armée, c'est la discipline. Pour la pratique, qui tirait dans le dos de la théorie, la base de l'armée, c'est le conscrit. Base, socle, qu'on appelle ça comme on voudra, l'armée reposait sur nous...Comme il était écrit dans ce petit livret ressemblant au mode d'emploi embrouillé d'une machine complexe appelé “Manuel du soldat gradé et du simple soldat”, opuscule que nous étions obligé de porter dans la poche supérieure gauche de notre parka que les sous-officiers galonnés s'obstinaient à appeler “parke”, nous étions de simple soldats dont tous les besoins étaient satisfaits par État. Magnifiques sans-grades!” (Günday, 2014: 19-20)</p>
<p>Çeviri Yöntemi</p>	<p>Anlamı güçlendirme</p>
<p>Çeviri Analizi</p>	<p>'Askerler' ve 'askerlik' sözcükleri, ordu anlamına gelen daha genel bir ifadeyle 'l'armée' ile karşılanmıştır. 'Muhteşem erler' ifadesindeki 'erler' sözcüğü erek metinde rütbesiz anlamına gelen 'sans-grades' ile karşılanarak erin askeriyedeki konumu ve statüsü daha vurgulu ve güçlü bir anlatımla sunulmuştur. Bu bağlamda, askerliğe ilişkin kavramlar, anlamı güçlendirme yöntemiyle daha güçlü ve vurgulu bir anlatımla aktarılmıştır.</p>

Örnek 3:

<p>Ziyan</p>	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Her erkeğin üniversite mezunu olduğu bir ülkede erlik yapacak kimse kalmayacaktı. Ordunun kaidesi ayaklarının altından kayıp gidecekti. Buna göz yumamazdık. Kanun koyucunun gözünden kaçan, bizden kurtulamamış ve herhangi bir üniversiteden diploma almamaya yemin etmiştik. Bazılarımız, orduyu ersiz bırakma korkusundan okumayı bile öğrenmemişti. Ne cesaret! Ne büyük fedakârlık! Şehit ya da gazi olmamıza gerek yoktu. Biz zaten kahramandık. Vatanseverliğinin bedelini hayat boyu cehaletle ödeyen kahramanlar! Ayrıca cahil kalmamızda da sorun yoktu. Ceza kanunlarının ruhunu herkesten daha iyi kavramıştık. Çocuğunu okula göndermemenin cezası sadece para ödemekken, askerlik hizmetini yerine getirmemenin karşılığı hapisti. Ne demek istendiğini anlayabiliyorduk. Kulaklarımız duyuyordu. Kanun satırlarına gizlenmiş o muhteşem mesajı almıştık. Buna kanun yoluyla teşvik deniyordu. Eğitimi tamamlamamak büyütülecek bir şey değildi. Ama askere gelmemek korkunçtu! Cehalet öldürmezdi ama asker kaçakçılığı süründürürdü. Bunu kanunlar söylüyordu.” (Günday, 2009: 18-19)</p>
<p>Fransızca çevirisi</p>	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Dans un pays où tout homme obtiendrait tôt ou tard un diplôme d’université, il risquait de ne plus rester personne pour être simple soldat. La base de l’armée était en passe d’être foulée aux pieds. Nous ne pouvions ignorer cette réalité. Ce qui avait échappé au législateur n’avait pas trompé notre vigilance: nous avons juré de ne jamais obtenir aucun diplôme. Certains d’entre nous avaient même choisi de ne pas savoir lire, par peur de priver l’armée de soldats. Quel courage! Belle abnégation! Pas besoin d’être martyrs, ou même “gazi”: nous étions déjà des héros. Des héros qui allaient payer d’une ignorance à vie le prix de leur patriotisme! Aucun problème à ce que nous restions ignorants. Mieux que quiconque, nous avons saisi l’esprit du Code pénal. Ne pas envoyer son enfant à l’école était sanctionné d’une amende, ne pas faire son service militaire menait à la prison. Nous n’étions pas sourds et comprenions ce qu’on voulait nous dire. Nous avons saisi le message merveilleux que se dissimulait entre les lignes de la loi. On appelait cela l’encouragement par la loi. Ne pas mener à terme son éducation n’avait rien de dramatique. Mais ne pas faire son service, ça c’était terrible! L’ignorance ne tuait pas, mais fuir le service, cela vous attirait tous les ennuis du monde. C’est ce que disait la loi.” (Günday, 2014: 20-21)</p>
<p>Çeviri Yöntemi</p>	<p>Ekleme, anlamı güçlendirme, cümleyi yeniden düzenleme</p>
<p>Çeviri Analizi</p>	<p>Er ya da geç anlamına gelen ‘tôt ou tard’ ifadesi erek metne eklenerek anlatım güçlendirilmiştir. ‘Kulaklarımız duyuyordu’ cümlesi kaynak metinde olumlu yapıdayken erek metinde ‘sağır değildik’ anlamına gelen ‘Nous n’étions pas sourds’ olumsuz cümle yapısıyla yeniden düzenlenerek</p>

	aktarılmış ve ‘duymak’ fiili daha vurgulu bir ifadeyle (‘sağır değildik’) karşılanmıştır. ‘Büyütülecek bir şey değildi’ ifadesi erek metinde, ‘dramatik hiçbir yanı yoktu’ anlamına gelen ‘... n’avait rien de dramatique’ ifadesiyle daha ironik ve vurgulu bir anlatımla sunulmuştur. Yazarın eleştirel ve ironik üslubu, ekleme, anlamı güçlendirme ve cümleyi yeniden düzenleme yöntemleriyle erek metinde daha vurgulu bir şekilde yansıtılmıştır.
--	--

Örnek 4:

Ziyan	KAYNAK METİN Hakan Günday
	“ “Malına sahip çıksaydın. Nereden bulursan bul! Yersin tutanağı, çıkarsın mahkemeye! ” Eksik olan şarjörümü çok uzaklarda aramam gerekmiyordu. Silahlıktaydım. Silahların ve şarjör dolu hücum yeleklerinin yuvasında. ” (Günday, 2009: 19)
Fransızca çevirisi	EREK METİN Çeviren: Pierre Bastin
	“ “Tu aurais pu faire attention au matériel. Arrange-toi pour le retrouver, sinon tu boufferas du rapport et de la cour martiale! ” Je n’aurais pas à chercher mon chargeur manquant bien loin. J’étais dans l’armurerie. En d’autres termes le paradis des armes et des gilets pare-balles remplis de chargeurs. ” (Günday, 2014: 19-20)
Çeviri Yöntemi	Ekleme, anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	Kaynak metindeki ‘mahkeme’ sözcüğü erek metinde ‘askeri mahkeme’ anlamına gelen ‘la cour martiale’ ile karşılanarak bağlam içerisinde söz konusu mahkemenin askeri mahkeme olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda, askeri (martial) sıfatının eklenmesiyle daha açık bir anlatım sağlanmıştır. ‘Diğer bir ifadeyle’ anlamına gelen ‘en d’autres termes’ ifadesi erek metne eklenmiş ve ‘tam merkezinde, tam yerinde’ anlamına gelen ‘yuvasında’ sözcüğü erek metinde, cennet anlamına gelen ‘paradis’ sözcüğüyle karşılanmıştır. Bu bağlamda, kaynak metindeki ifade çevirmenin yorumuyla aktarılmıştır. ‘Cennet’ sözcüğü olumlu bir anlam taşımakta ve mutluluğa, mutlu bir ortama gönderme yapmaktadır. Her ne kadar erek metinde mecazi anlamda kullanılan bu ifadeyle, yazarın ironik üslubu yansıtılmak istense de bu şekilde bir yorumlama, yazarın bakış açısının farklı bir temsiline ve erek kültürde farklı alımlanmasına yol açabilmektedir.

Örnek 5:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Bizler, uykusuzluktan delirmenin eşiğindeki amatörlerdik. Uykusuzluk ve soğuktan delirmemizi engelleyen tek şeyse korkuydu. O kadar korkuyorduk ki deliremiyorduk. Her şeyden korkuyorduk. Komutanlardan, askeri mahkemelerden, elimizdeki silahlardan ve bize yaklaşan bütün sivillerden.” (Günday, 2009: 24)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Nous étions des amateurs au bord du délire. Seule la peur nous empêchait de délirer de froid et de manque de sommeil. Nous avons tellement peur que nous ne pouvions nous révolter. Nous avons peur de tout. Des commandants, des tribunaux militaires, des armes que nous portions et de tous les civils qui nous approchaient.” (Günday, 2014: 28)</p>
Çeviri Yöntemi	Anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	‘Delirmek’ fiili erek metinde ‘ayaklanmak, isyan etmek’ anlamına gelen ‘ révolter ’ fiiliyle karşılanarak daha güçlü ve vurgulu bir anlatımla aktarılmıştır. Anlatıdaki, ‘ korkudan delirememek ’ ifadesi, erek metinde isyan edememek, karşı gelememek şeklinde yorumlanmıştır.

Örnek 6:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Her ne kadar çelik yeleği takmamanın cezası, bunu fark edecek komutanın hayal gücünün genişliğini kanıtlaması için bir fırsat olsa da, umursamamış ve takmamıştı.” (Günday, 2009: 25)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Ne pas porter le gilet pare-balles fournissait au commandant l’occasion de prouver l’étendue de son imagination et de son sadisme. Malgré cela, le soldat de garde n’en avait eu cure et ne l’avait pas revêtu.” (Günday, 2014: 31)</p>
Çeviri Yöntemi	Ekleme
Çeviri Analizi	Başkasına acı çektirmekten zevk duyma anlamına gelen ‘ son sadisme ’ ifadesi erek metne eklenerek, ‘...komutanın sadistliğini kanıtlaması...’ şeklinde aktarılmıştır. Oysa kaynak metinde, sadist sözcüğü geçmemektedir.

	Bu bağlamda, çevirmenin yorumuyla 'sadist' ifadesinin eklenmesi, erek kültürde farklı bir alımlamaya yol açmaktadır.
--	--

Örnek 7:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Hayır, askerlik kısalmamıştı. Öyle bir ihtimal yoktu. Haftada üç gün, Komutanlık Saati adındaki tatil köyü faaliyetinde izlettirilen “Neden Hedef Türkiye?” adındaki belgeselde de açıklandığı gibi ülkenin bütün komşuları düşmanımızdı ve hepimizi katledip topraklarımıza yerleştirmekten başka bir şey istemiyorlardı. Dolayısıyla tehdit sürüyordu. Herkes bizden, biz de herkesten nefret ediyorduk. O konuda bir sorun yoktu. “Zorunlu askerlik hizmeti bir görev değil, kutsal bir haktır. Türkiye genç evlatlarına ülkelerini koruma hakkını vermektedir” diye biten o muhteşem belgeselde her şey açıkça anlatılıyordu.” (Günday, 2009: 26)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Pourtant, on n'avait pas réduit la durée du service. Il n'y avait aucune chance pour cela. Comme on l'expliquait dans le documentaire “Objectif Turquie”, projeté trois fois par semaine dans le cadre des divertissements du village de vacances appelé “Heure du commandement”, tous nos voisins étaient nos ennemis et rêvaient de nous massacrer jusqu'au dernier pour s'installer sur notre territoire. Ainsi, la menace persistait. Tout le monde nous haïssait et nous haïssons tout le monde. Sur ce point, aucun problème. Tout était expliqué dans ce formidable documentaire qui se terminait par ces mots: “Le service militaire n'est pas un devoir mais un droit sacré. La Turquie donne à ses jeunes fils le droit de protéger leur pays.” (Günday, 2014: 32)</p>
Çeviri Yöntemi	Anlamı güçlendirme, çıkarma
Çeviri Analizi	Kaynak metindeki, ' faaliyet ' sözcüğü eğlence anlamına gelen ' divertissement ' sözcüğüyle karşılanmıştır. Bu bağlamda, kaynak metindeki ironi daha güçlü bir anlatımla aktarılmıştır. 'Neden Hedef Türkiye?' soru ifadesi erek metinde soru zarfı kaldırılarak 'Hedef Türkiye' anlamında “ Objectif Turquie ” ifadesiyle aktarılmıştır. ' İstemek ' fiili daha güçlü bir fiil olan hayal etmek, düşlemek anlamında gelen ' rêver ' ile karşılanmıştır. ' Zorunlu askerlik hizmeti ' ifadesindeki zorunlu sözcüğü erek metinden çıkarılmıştır. Kavramların daha güçlü veya farklı kavramlarla karşılanması, kaynak metindeki ironik ve eleştirel üslubun olduğundan daha güçlü bir yansıtılmasına yol açmıştır. Örtük anlatım, direkt bir anlatımla yorum katılarak aktarılmıştır.

	Örneğin; faaliyetin, eğlence olarak çevrilmesi ve soru zarfının kaldırılarak Türkiye'nin hedef alındığının direkt olarak aktarılması, erek metinde yazarın bakış açısının temsiliğini değiştirmektedir.
--	---

Örnek 8:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Komando dansı! Silah enseye yapışacak biçimde, omuzlara konur ve iki el namluyla dipçiğin üzerinden geçilir. Böylece engizisyon geleneğine sadık kalınır. Tek diz çöker. Yere değmez. Emir gelir. Sıçrayarak, çöken diz değiştirilir. Yorulan dizlerden biri yere değdikçe dans süresi uzar. Başlangıçta herhangi bir sayı verilmez. Sadece “Say!” denir. Ne zaman biteceğinin bilinmemesi, bir cezanın ilk şartıdır. Sonra... Sonra er yıkılır. Tokat ve tekmenin şiddetten sayılmadığı bir zeminde er dövmek yasak olduğu için, komando dansı, vücudunu geliştirmek isteyenlere sunulmuş bir fırsattır. Yararlanmak için cezalandırılmak gerekir. Uslu erlerin güçlü askerler olma ihtimali bu yüzden düşüktür.” (Günday, 2009: 62-63)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“La danse du commando! On pose l’armée sur les épaules, de façon qu’elle adhère à la nuque, une main sur le canon et l’autre sur la crosse. Ainsi, la tradition de l’inquisition est respectée. On plie un genou. Il ne doit pas toucher le sol. L’ordre donné, on saute et on change de genou. Si un des genoux touche le sol, la durée de la danse se prolonge. Au début, on ne donne aucun chiffre. On dit : « Compte ! », simplement. Le présumé essentiel de toute punition est de ne pas savoir quand elle se terminera. Ensuite...ensuite le conscrit s’effondre. Comme il est interdit de frapper les soldats dans un monde où les coups de pieds et les gifles ne sont pas considérés comme de la violence, la danse du commando apparait comme une occasion donnée à ceux qui veulent parfaire leur culture physique. Pour en bénéficier, il faut être puni. C’est la raison pour laquelle les soldats sans histoires ont peu de chance de faire de bons soldats.” (Günday, 2014: 79)</p>
Çeviri Yöntemi	Anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	Metnin bağlamında, komando dansı yapma cezasını alan askerin bedenini geliştirerek güç kazandığı ironik bir dille aktarılmıştır. Bununla birlikte, ‘güçlü askerler’ ifadesi, sözlük anlamı ‘iyi’ olan ‘bon’ sıfatının yan anlamda kullanılmasıyla, ‘savaşçı askerler’ anlamına gelen ‘bons soldats’ ifadesiyle karşılanarak daha güçlü bir anlatımla sunulmuştur.

Örnek 9:

<p>Ziyan</p>	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Sıfırlama, yatılı okul oyunlarına benzer. Her söylenene inanmaya hazır olan yeni gelenler, psikopat bir komutan konusunda uyarılır. Korku yeterli düzeye eriştiğinde, eski askerlerden biri, uzman çavuş lojmanından yürüttüğü rütbeli kepiyle koğuşa dalar ve önüne ilk çıkana attığı tokatla oyunu başlatır...</p> <p>İlk emri, yeni gelenlerin duvar dibine sıralanmalarındır. Eskileri dolapların tarafına gönderir. Aradaysa ranzalar vardır. Ülkenin ve dünyanın neresinde olduklarını hala kavrayamamış olan yeni erler, esas duruşta titrememeye çalışır. Sıfırlamayı yapan asker bağırarak sorar: “Bayrak nedir?” Eğitim birliğinde satılan el kitabının sayfalarından birinde yanıtı yazan bu soruyla karşılaşan acemiler bayılmamaya çalışarak konuşurlar. Hiçbir yanıt beğenilmez. Ve o emir gelir: “Sürün!”.” (Günday, 2009: 69)</p>
<p>Fransızca çevirisi</p>	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“La remise à zéro ressemble aux jeux des internats. On avertit les bleus, qui sont prêts à croire n’importe quoi, des agissements d’un commandant psychopathe. Lorsque la peur a atteint un niveau suffisant, un des anciens, avec sur la tête un képi de gradé volé au logement des sergents-majors, plonge dans la chambre et frappe sur tous ceux qu’ils rencontrent. Le jeu commence...</p> <p>Au premier ordre, les bleus se rangent le long du mur et les anciens près des armoires. Dans l’espace entre les deux groupes, les couchettes. Les conscrits, qui n’ont pas encore appréhendé dans quelle partie du pays et du monde ils se trouvaient, au garde-à-vous, essaient de ne pas trembler. Les soldats chargés du bizutage demandent en hurlant: “Le drapeau, c’est quoi?” Les bleus, confrontés à cette question dont la réponse se trouve dans une des pages du manuel vendu dans l’unité de formation, répondent en essayant de ne pas s’évanouir. Aucune réponse n’est appréciée. Puis cette ordre vient: Rampez”.” (Günday, 2014: 88-89)</p>
<p>Çeviri Yöntemi</p>	<p>Anlamı güçlendirme, ekleme</p>
<p>Çeviri Analizi</p>	<p>Askere yeni gelen erler anlamındaki ‘yeni gelenler’ ifadesi erek metinde acemi, çaylak anlamına gelen ‘les bleus’ ile karşılanarak daha vurgulu bir anlatımla aktarılmıştır. Davranış, tutum anlamına gelen ‘des agissements’ ifadesinin erek metne eklenmesiyle psikopat bir komutanın tutumuna dikkat çekilmiştir. ‘Önüne ilk çıkana attığı tokatla’ ifadesi çoğul yapıda, ‘önüne çıkan herkese vurarak’ anlamına gelen ‘frappe sur tous ceux qu’ils rencontrent’ ifadesiyle daha vurgulu ve abartılı bir anlatımla aktarılmıştır. Bu bağlamda, kaynak metindeki ironik anlatım daha güçlü, vurgulu ve abartılı bir şekilde aktarılmıştır.</p>

Örnek 10:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Bundan sonra, ne yiyeceğini de, ne sıçacağını da sana ben söyleyeceğim.” Dinliyordum. Atatürk büstünün yanında, çaprazdaydım. Ekber’in başının bir karış yukarısında dolunay vardı. Başının etrafında bir hale. Allah-ü Ekber! “Seni de adam edeceğim. Hiç merak etme.” (Günday, 2009: 85)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“A partir de maintenant, c’est moi qui vais te dire ce que tu vas bouffer et chier.” J’écoutais, immobile à côté du buste d’Atatürk, l’arme croisée sur ma poitrine. La pleine lune brillait un pied au-dessus de la tête d’Ekber et l’entourait d’une sorte de halo. Allahu Akbar! Ekber est le plus grand... “Je te dresserai toi aussi, t’inquiète pas.” (Günday, 2014: 110)</p>
Çeviri Yöntemi	Ekleme
Çeviri Analizi	<p>‘Allah-ü Ekber’ ifadesi, ‘Allah büyüktür’ anlamına gelmektedir. Romanda, Ekber, anlatıdaki emirleri veren çavuşun adıdır. Dolayısıyla, bu ifadeyle, askerlere korku salan Ekber’in büyüklüğü ironik bir dille eleştirilmektedir. ‘Ekber en büyüktür’ anlamına gelen ‘Ekber est le plus grand’ ifadesinin erek metne eklenmesiyle, daha açık ve vurgulu bir aktarım sağlanmıştır.</p>

Örnek 11:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Denetlemeler, olağanüstü büyük ölçülerde gerçekleştirilen mizansenlerdir. Gerektiğinde üç bin yatak çarşafı bir saat içinde değiştirilip kirli ve delik olanlar denetleme sonunda yeniden serilir. Gerektiğinde er ve erbaş buharlaştırılır. Denetlemenin sorunsuz geçmesi için yapılmayacak şey, söylenmeyecek yalan yoktur. Ordu da, tıp gibi ilerleyen bir kurum olduğu için elli yıllık tanımların yeni halleri askere ezberletilir. Ama bunları akılda tutanlar iki elin parmağını geçmez. Bütün bunları denetleyen de bilir. Çünkü daima ondan üst rütbeli biri vardır ve bir gün kendisi de denetlenecektir...” (Günday, 2009: 96)</p>
--------------	--

Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Les inspections étaient l’occasion de mises en scène aux dimensions vraiment extraordinaires. Si nécessaire, on changeait en une heure les draps de trois mille lits et après l’inspection, on remettait les draps sales ou troués. Si nécessaire, les soldats et les sous-officiers s’évaporaient. Pour que l’inspection se passe sans problèmes, il n’y avait pas de mensonge qu’on ne dise, pas de ruse à la quelle on n’ait recours. L’armée comme la médecine, est une institution en mouvement. On pouvait donc faire apprendre par cœur aux soldats les nouvelles définitions de concepts vieux d’un demi-siècle. Cependant ceux qui les renaient se comptaient sur les doigts de la main. Le soldat qui conduit l’inspection est parfaitement au courant de tout cela: lui aussi a un supérieur et sera inspecté un jour...” (Günday, 2014: 125-126)</p>
Çeviri Yöntemi	Anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	Kaynak metinde yer alan ‘ yapılmayacak şey yok ’ ifadesi erek metinde ‘başvurulmayacak kurnazlık yok’ anlamına gelen “ pas de ruse à la quelle on n’ait recours ” ifadesiyle karşılanarak genel bir anlatım ifadesi olan ‘ şey ’ ‘ kurnazlık ’ olarak aktarılmıştır. Bu bağlamda, anlatıya getirilen yorumla daha güçlü kılınmak istenen bu ifade, erek kültürde farklı bir alımlamaya yol açabilmektedir.

Örnek 12:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Zorunlu askerlik hizmeti, emek, zaman ve kaynak israfıdır. Erlik derhal bir meslek statüsü kazanmalı ve profesyonel ordunun bir parçası haline gelmelidir. Her üç ayda bir toplanan yüz binlerce genci askere dönüştürmek için harcanan çabanın onda biriyle ordunun işlevselliği on kat artırılabilir...Askerliğin insanı adam ettiğine ilişkin inanç, bütünüyle temelsizdir. On dokuz yaşına kadar cahil bırakılmış genç erkekleri dayatma yoluyla, on beş ay içerisinde bilinçlendirmek mümkün değildir. Dolayısıyla, 460 gün boyunca izmarit toplayarak mıntika temizliği yapmış olanla, kanalizasyonu denize akıtan aynı kişidir. Dolayısıyla, 460 gün boyunca vatan sevgisi aşılana insanla, devletine kazık atan aynı kişidir. Dolayısıyla, 460 gün boyunca vatandaşını adam etmek için uğraşanla, insani gelişmişlik endeksinde dünya 84’üncüsü olan aynı ülkedir. Ordu, zorunlu katılımlara ihtiyaç duyamayacak kadar ciddi bir kurumdur. Aldığımız eğitimin süresi on haftadır. Çağdaş hiçbir ordu on haftalık erlere güvenerek varlığını sürdüremez. Kahramanlık şiirleri okuyan ve komando üniforması giymiş beş yaşındaki çocuklar kadar asker</p>
-------	---

	<p>olan bizler, bu vatan için öleceğiz. Çünkü ne savaşmayı biliyoruz ne de hayata dair umudumuz var!</p> <p>(Günday, 2009: 121)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Le service militaire obligatoire est une perte de temps, d’énergie et un gaspillage de ressources. Il faut immédiatement que le simple soldat acquière un statut professionnel et s’intègre dans une armée de métier. Le dixième de l’énergie déployée à transformer en soldats les centaines de milliers de jeunes qui sont appelés tous les trois mois suffirait à multiplier par dix l’efficacité de l’armée... La croyance que le service éduque les hommes ne repose sur aucun fondement. Il est impossible de conscientiser, par la contrainte, des jeunes hommes laissés dans l’ignorance jusqu’à leurs dix-neuf ans. En conséquence de quoi, celui qui, quatre cent soixante jours durant, fait le nettoyage des chambrées en ramassant les mégots est le même que celui qui, le service terminé, déverse ses eaux sales dans la mer. En conséquence de quoi, celui auquel on inocule pendant quatre cent soixante jours l’amour de la patrie est le même que celui qui escroque l’État. En conséquence de quoi, le pays qui, pendant quatre cent soixante jours, essaie de faire ses citoyens des personnes responsables se situe en 84e position sur l’index mondial du développement. L’armée est une institution sérieuse qui n’a pas besoin du recrutement forcé. Notre instruction dure dix semaines. Aucune armée moderne ne perpétue son existence en appuyant sur des soldats de dix semaines. Oui, nous, qui sommes autant soldats que des enfants de cinq ans habillés en commando lisant des poèmes héroïques, nous mourrons pour notre patrie... parce que nous ne savons pas nous battre et que nous n’avons aucun espoir dans la vie!” (Günday, 2014: 157-158)</p>
Çeviri Yöntemi	anlamı güçlendirme, ekleme, cümleyi yeniden düzenleme
Çeviri Analizi	<p>‘Vatandaşını adam etmek’ ifadesi, erek metinde, çoğul yapıda ‘vatandaşlarını sorumlu bireyler haline getirmek’ anlamına gelen ‘faire ses citoyens des personnes responsables’ ifadesiyle karşılanarak, adam etmekten kastedilenin ne olduğu açık bir anlatımla aktarılmıştır. ‘Zorunlu katılımlar’ ifadesi, erek metinde ‘zorunlu alım’ anlamına gelen ‘recrutement forcé’ ifadesiyle daha güçlü ve vurgulu bir anlatımla aktarılmıştır. Zorunlu, yükümlü anlamına gelen ‘obligatoire’ sözcüğünün yerine daha güçlü bir anlam barındıran zoraki, bir şeyi yapmaya zorlanan anlamına gelen ‘forcé’ sözcüğünün kullanılması anlamı güçlendirmektedir. ‘Evet’ anlamına gelen ‘oui’ ifadesinin erek metne eklenmesi, anlatılanı onaylayarak vurgu yapmaktadır. ‘Çünkü ne savaşmayı biliyoruz ne de hayata dair umudumuz var!’ ifadesi, erek metinde olumsuz cümle yapısıyla, ‘...parce que nous ne savons pas nous battre et que nous n’avons aucun espoir dans la vie’ karşılanarak daha vurgulu ve güçlü bir anlatımla aktarılmıştır.</p>

Örnek 13:

Ziyan	<p style="text-align: center;">KAYNAK METİN</p> <p style="text-align: center;">Hakan Günday</p> <p>“Dünyanın bütün ordularının bütün üniformaları aynı kumaştan dikilir, asker. Görünmezlik kumaşı. İçine girdiğin anda kaybolursun. Seni kimse bulamaz...Anlayacağın, ordu bir yorgan oldu ve ben onu üzerime çektim. Yanımdaysa binlerce imparatorluk askeri yatıyordu. Yerimizden kalkmamıza gerek yoktu çünkü verilen emir basitti. Denizlerin tek hakimi olan muhteşem İngiliz donanmasında yeterince büyük bir delik açmak için Alman donanması gözden çıkarılacaktı. Tabii o donanmanın içinde bizler de vardık ama kimsenin umurunda değildik. Bu da yeni bir şey değildi. Çünkü insanlıkla tanışıyordum. Uzun süredir neye benzediğini biliyordum. Tanıştığımızdan beri anlayamadığımızı da biliyordum...” (Günday, 2009: 138-139)</p>
Fransızca çevirisi	<p style="text-align: center;">EREK METİN</p> <p style="text-align: center;">Çeviren: Pierre Bastin</p> <p>“Les uniformes de toutes les armées du monde sont faits du même tissu, soldat. Le tissu de l’invisibilité. À peine es-tu entré dedans que tu disparais. Imagine, l’armée était devenue une couverture que je tirais sur moi. Des milliers de soldats étaient couchés à mes côtés. Nous lever n’était pas nécessaire car les ordres étaient suffisamment clairs. Afin d’ouvrir une brèche suffisamment grande dans la sublime flotte anglaise, seule maîtresse des mers, il fallait escamoter la flotte allemande. Bien sûr, dans cette flotte, il y avait nous, mais tout le monde s’en foutait. Cela non plus n’était pas nouveau. Je connaissais l’humanité. Depuis longtemps, je savais à quoi elle ressemblait. Je savais aussi que depuis que nous nous connaissons, nous ne nous entendions pas...” (Günday, 2014: 180)</p>
Çeviri Yöntemi	Çıkarma, anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	<p>‘Seni kimse bulamaz’ ve ‘imparatorluk’ ifadeleri erek metinden çıkarılmıştır. Bu bağlamda, ‘imparatorluk askerleri’ ifadesindeki ‘imparatorluk’ sözcüğünün kaldırılmasıyla ifade daha genel bir kavram olan ‘asker’ ile karşılanarak söz konusu askerlerin imparatorluk askerleri olduğuna yapılan vurgu ortadan kaldırılmıştır. ‘...verilen emir basitti’ ifadesi, erek metinde çoğul yapıda aktarılarak ‘basit’ sıfatı ‘net, açık’ anlamına gelen ‘clair’ sıfatıyla karşılanmıştır. Böylece, kaynak metnin söylemi, erek metinde daha güçlü ve vurgulu bir anlatımla aktarılmıştır.</p>

Örnek 14:

Ziyan	KAYNAK METİN
--------------	---------------------

	Hakan Günday
	“İadeleri silahınla yapacaksın. Elindeki G-3’le. Hepsini öldüreceksin. Erleri , uzman çavuşları, astsubayları ve bölük komutanını. Sonra bir uçak kaçırıp Ankara’ya gideceksin. Genelkurmay başkanını öldüreceksin. Başbakanı, Cumhurbaşkanı, milletvekillerini. Sana mermi lazım asker. Bayağı bir mermi lazım. Şimdiden ödünç almaya başlasan, iyi edersin...” (Günday, 2009: 145)
Fransızca çevirisi	EREK METİN Çeviren: Pierre Bastin
	“-Tu régleras tes comptes avec ton arme. Le HK G3 que tu as en main. Tu les tueras tous. Les sergents, les sous-officiers et le commandant de la compagnie. Ensuite, tu détourneras un avion et tu iras à Ankara. Tu tueras le chef de l’état-major...le Premier ministre, le président de la République, tous les députés. Il te faut des balles, soldat. Beaucoup de balles. Tu feras bien si tu commences à les emprunter maintenant...” (Günday, 2014: 188)
Çeviri Yöntemi	Çıkarma
Çeviri Analizi	‘Er’ sözcüğü erek metinden çıkarılmıştır. Anlatıda, bir asker (erin) diğer erleri ve rütbelileri öldürmesi planı söz konusudur. Kaynak metinde, askeriyedeki rütbeli rütbesiz tüm askerlerin öldürülmesi planı söz konusuyken, erek metinde, ‘er’ sözcüğünün çıkarılmasıyla, bu planın sadece rütbelilerin öldürülmesi için yapıldığı aktarılmaktadır. Bu durum, rütbeli askerler ile devlet başkanlarının hedef alındığını düşündürmekte, böylece kaynak metnin söyleminin erek metinde farklı yansıtılmasına yol açmaktadır.

Örnek 15:

Ziyan	KAYNAK METİN Hakan Günday
	“Şarjörün sahibi kim? Hepsi aynı. Birinin cezasını tüm bölük çeker! Böyle bağırıyordu eğitim çavuşları. Birinin cezası herkese verilir! Eğitim birliğindeki en gaddar cezanın, nefessiz bıraktırına kadar komando dansı yaptırmak olduğu düşünülürse buradakiler hayli şanssız. Çünkü benim cezam biraz daha ağır. Öyle bir ceza ki, bütün bölük altında ezilebilir. Benim cezamı hepsi çekecek! Ordu müthiş! Kuralları muhteşem! Birimiz hepimiz için değil, birimiz hepimize rağmen! Benim cezam ve bütün bölük! Hepsine yetecek kadar var.

	Bütün kasabaya , Başbakana, Genelkurmay başkanına yetecek kadar! Benim cezam. Hepsine yeter...” (Günday, 2009: 146)
Fransızca çevirisi	EREK METİN Çeviren: Pierre Bastin “A qui appartenait le chargeur? Tous étaient semblables. Toute unité paie pour la faute d’un seul! C’était ce que criaient les sergents instructeurs. On donnait à tous la punition d’un seul! En pensant que la punition la plus cruelle dans l’unité d’instruction était d’exécuter la danse du commando jusqu’à l’essoufflement, les gars d’ici avaient vraiment la déveine. Ma punition serait un peu plus lourde. Tellement lourde que toute unité s’écraserait dessous. Tout le monde paierait pour moi! L’armée était magnifique! Les règles, admirables! Non pas un pour tous mais un contre tous! Ma punition et l’unité entière! Y en avait assez pour tout le monde! Pour toute localité , pour le Premier ministre, le président , le chef de l’état major. Ma punition suffisait pour tous...” (Günday, 2014: 190)
Çeviri Yöntemi	Ekleme, anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	‘ Buradakiler ’ ifadesi, erek metinde, ‘delikanlı, adam, erkek’ anlamına gelen ‘ gars ’ sözcüğünün eklenmesiyle daha vurgulu bir anlatımla aktarılmıştır. Cumhurbaşkanı, başkan anlamına gelen ‘ le président ’ sözcüğü erek metne eklenmiştir. ‘ Bütün kasabaya ’ ifadesi erek metinde daha genel bir kavram olan ve yöre, yerel bölge anlamına gelen ‘ localité ’ ile karşılanarak daha güçlü bir anlatımla aktarılmıştır.

Örnek 16:

Ziyan	KAYNAK METİN Hakan Günday “Milliyetçiliğin bir din olduğu bu ülkede, zorunlu hale getirilmediği takdirde askerlik hizmetine gönüllü bulamayacaklarından korktuklarını anlamalıydık!” (Günday, 2009: 163)
Fransızca çevirisi	EREK METİN Çeviren: Pierre Bastin “Nous aurions dû comprendre que dans ce pays où le nationalisme est une religion, ils craignent, si le service n’était pas obligatoire, de ne pas trouver de volontaires pour faire leur devoir patriotique! ” (Günday, 2014: 212)
Çeviri Yöntemi	Anlamı güçlendirme
Çeviri Analizi	‘ Askerlik hizmetine gönüllü bulamayacaklar... ’ ifadesindeki ‘ askerlik hizmeti ’ erek metinde ‘vatani görev, vatanseverlik görevi’ anlamına gelen

	'devoir patriotique' ile karşılanarak kaynak metnin söylemdeki ironi ve vurgu daha güçlü bir anlatımla aktarılmıştır.
--	---

Tablo 1. Fransızca Çeviri Analizlerine İlişkin Bulgular:

Örnekler	Kullanılan Yöntemler
Örnek 1	Ekleme, anlamı güçlendirme
Örnek 2	Anlamı güçlendirme
Örnek 3	Ekleme, anlamı güçlendirme, cümleyi yeniden düzenleme
Örnek 4	Ekleme, anlamı güçlendirme
Örnek 5	Anlamı güçlendirme
Örnek 6	Ekleme
Örnek 7	Anlamı güçlendirme, çıkarma
Örnek 8	Anlamı güçlendirme
Örnek 9	Anlamı güçlendirme, ekleme
Örnek 10	Ekleme
Örnek 11	Anlamı güçlendirme
Örnek 12	Ekleme, anlamı güçlendirme, cümleyi yeniden düzenleme
Örnek 13	Çıkarma, Anlamı güçlendirme
Örnek 14	Çıkarma
Örnek 15	Ekleme, anlamı güçlendirme
Örnek 16	Anlamı güçlendirme

Sonuç

Bu çalışmada, Günday'ın *Ziyan* romanındaki Türkiye'ye ilişkin askeri söylemlerin Fransızca çevirileri, d'Amico'nun, politik metinler çevirisinin analizinde benimsediği yöntemler çerçevesinde incelenmiştir. Bu çerçevede, *Ziyan* romanındaki askeri söylemlerin Fransızcaya nasıl aktarıldığı değerlendirilerek çevirmenin veya yayınevinin ideolojisinin çevirideki etkisi ve politik metinler çevirilerinin ardında neleri gizlediği açığa çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Hakan Günday'ın edebi kişiliği hakkında genel bilgiler verilmiş ve Günday'ın *Ziyan* romanı kısaca tanıtıldıktan sonra bu romanı yazma niyeti, yazarın kendi söylemleriyle aktarılmıştır. Günday, sert, sıra dışı, aykırı ve eleştirel üslubuyla ve tüm korkunçluklarıyla gerçekleri haykıran bir yer altı edebiyatçısıdır. Günday'ın *Ziyan* romanı, Doğu'da askerlik yapan bir erin, askerliği boyunca başından geçenleri ve yaşadığı çelişkili durumları sert, aykırı ve eleştirel bir üslupla anlatmaktadır. Günday, bu romanıyla zorunlu askerlik hizmetine dikkat çekmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Romuald d'Amico'nun politik metinler çevirisine yaklaşımı ele alınmıştır. D'Amico, politik metinler çevirisinde kullanılan ekleme, çıkarma, cümleyi yeniden düzenleme yöntemlerini açık bir şekilde ifade etmiştir. (2015: 3) Ayrıca, İsrail-Filistin çatışmasıyla ilgili basında çıkan çeviri haber örneklerinin analizleriyle, bir sözcüğün yerine çeviride daha güçlü bir sözcüğün kullanımıyla anlamın güçlendirildiğine ve daha yumuşak bir sözcüğün kullanımıyla da anlamın yumuşatıldığına vurgu yapmıştır. D'Amico, incelediği örneklerle, erek metinde, sözcüklerin sırasının

değiştirilmesinin veya bir kavramın değiştirilmesinin bile kaynak metnin ideolojik bağlamını değiştirebileceğini ve böylece yazarın bakış açısının farklı yansıtılabileceğini açığa çıkarmaya çalışmıştır. (D'Amico, 2015) Bu bağlamda, yazarın ideolojisi erek metinde, ekleme, çıkarma, cümleyi yeniden düzenleme gibi yöntemlerle yansıtılabilirken aynı zamanda çeviride kullanılan bu yöntemlerle yazarın bakış açısı farklı bir şekilde de yansıtılabilmektedir. Çevirmen, kendi ideolojisi çerçevesinde dünya görüşüne ve konuya değin bilgisine göre metni algılamakta ve yorumlamaktadır. Bu durum, yazarın bakış açısının, farklı bir kültürde, olduğundan farklı alımlanmasıyla sonuçlanabilmektedir. Bununla birlikte, çevirmen dışındaki koşullar da çeviride benimsenen yöntemleri etkilemektedir. Bu bağlamda, çeviriyi destekleyen ilgili kurum/kuruluşların, yayınevleri veya basın kuruluşlarının ideolojilerinin de çeviriyi etkilediği göz ardı edilmemelidir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, *Ziyan* romanındaki askeri söylemlerin Fransızca çevirileri, d'Amico'nun politik metinler çevirilerinin analizlerinde kullandığı yöntemler çerçevesinde incelenmiştir. İncelenen 16 örnek, ekleme, çıkarma, anlamı güçlendirme, anlamı yumuşatma ve cümleyi yeniden düzenleme yöntemleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. İncelenen örneklerde, ekleme ve anlamı güçlendirme yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmüştür. Ekleme yöntemiyle, erek metinde, askeri söylemlerin daha açık ve vurgulu bir anlatımla aktarıldığı ve böylece kaynak metindeki ironinin daha güçlü bir şekilde yansıtıldığı görülmüştür. Bazı durumlarda, erek metne, kaynak metinde olmayan bir sözcüğün eklenmesiyle farklı bir aktarımın sağlandığı ve çevirmenin yorumunu katmasıyla farklı bir alımlamaya sebebiyet verildiği görülmüştür: Örnek 6'da '...komutanın hayal gücünün genişliğini kanıtlaması...' ifadesi erek metne aktarılmış ve komutanın sadistliği anlamına gelen 'de son sadisme' ifadesi erek metne eklenmiştir. Oysaki kaynak metinde 'sadist' sözcüğü geçmemektedir. Bu ekleme, Türkiye'deki askerlik sistemine ilişkin söylemin erek metinde daha farklı yansıtılmasına neden olmaktadır zira erek metinde, komutan sadist olarak yorumlanmaktadır. Ayrıca, anlamı güçlendirme yöntemiyle, kaynak metindeki bazı kavramların yerine erek metinde daha güçlü veya farklı kavramların kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda, kaynak metnin söylemi ve yazarın eleştirel ve ironik üslubu daha vurgulu ve güçlü bir şekilde yansıtılmıştır. Bazı durumlarda da farklı bir aktarımla erek kültürde farklı bir alımlamaya sebebiyet verildiği görülmüştür: Örnek 7'de, askerlere izletilen belgesel faaliyetinden söz edilmektedir, fakat 'faaliyet' sözcüğü erek metinde 'eğlence, eğlenceli etkinlik' anlamına gelen 'divertissement' sözcüğü ile karşılanmıştır. Örnek 1'de, 'Marşlar bir müzikalin parçasıydı' ifadesi, erek metinde komedi sözcüğünün eklenmesiyle 'müzikal komedi' olarak aktarılmış ve çevirmenin yorumu neticesinde bu durum bir komedi olarak yansıtılmıştır. Örnek 3'te, 'Eğitimi tamamlamamak büyütülecek bir şey değildi.' ifadesi, 'eğitimi tamamlamamanın dramatik hiçbir tarafı yoktu' ifadesiyle çevrilerek, bu durum bir dram olarak yorumlanmış ve nitelendirilmiştir. Örnek 11'de, 'Denetlemenin sorunsuz geçmesi için yapılmayacak şey, söylenmeyecek yalan yoktur' cümlesindeki 'yapılmayacak şey yok' ifadesi, 'başvurulmayacak kurnazlık yok' ifadesiyle çevrilerek, 'şey' sözcüğü 'kurnazlık' olarak yorumlanmıştır. Bu bağlamda, bazı durumlarda çevirmenin, kendi ideolojisinden bağımsız hareket edemediği ve askeri söylemleri kendi yorumunu katarak aktardığı görülmüştür. Bununla birlikte, çevirmen dışındaki koşulların da çeviriyi etkilediği göz önünde bulundurulmalıdır zira çevirmenin aldığı kararlarda yayınevi baskın bir rol oynamış olabilir. Söz konusu askeri söylemlerin bir romanda geçmesi, anlatının yoruma açık olduğunu düşündürebilir fakat bir roman da olsa bir

kültüre ait değerler söz konusudur ve politik değerler ve söylemler ulusların en hassas olduğu noktalardandır.

Sonuç olarak, politik metinler veya söylemler, kişinin niyetini ve ideolojisini yansıtmaktadır. Bu nedenle, politik metin çevirisinde doğru bir temsili sağlanması için yazarın ideolojisinin yansıtılması gerekmektedir. Aksi takdirde, yazar, farklı bir kültürde farklı bir şekilde alımlanmakta ve kendisiyle birlikte içinde yaşadığı kültür de farklı temsil edilmektedir. Kültür taşıyıcısı çevirmenin kendi ideolojisinden tamamen bağımsız hareket etmesi elbette mümkün görünmemektedir. Ayrıca, çeviride benimsenen çeviri yaklaşımını, çevirinin amacı, işlevi ve yayınevi de etkileyebilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu çevirinin, yazarın bakış açısının ve düşüncelerinin bir temsili olduğunun bilincinde olmak, çevirmenin, politik söylemlerin başka bir kültüre aktarılmasında oynadığı rolün önemini ve etkisini anlamasına olanak sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

D'AMICO, Romuald, (2015), "The Translator on the Green Line: The Israeli-Palestinian Conflict in the Written Press", **Traduction et Politique** başlıklı kolokyumda sunulan bildiri, 7 Mayıs 2015, l'Université de Liège.

DURUKAN, Nazlıcan, (Mayıs 2015), "Yeraltı edebiyatından bir yazar incelemesi: Hakan Günday", (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2018), <<https://gaiadergi.com/yeralti-edebiyatindan-bir-yazar-incelemesi-hakan-gunday/>>.

HEWSON, Lance, (2011), **An Approach to Translation Criticism: Emma and Madame Bovary in Translation**, Amsterdam; John Benjamins Publishing, Vol. 95.

GÜNDAY, Hakan, (2009), **Ziyan**, İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık, 1. baskı

GÜNDAY, Hakan, (2014), **Ziyan**, Çev. Pierre Bastin, Paris: GALAADE ÉDITIONS.

MASON, Ian, (1994), "Discourse, ideology and translation". **Language, Discourse and Translation in the West and Middle East** (ed. R. de Beaugrande - A. Shunnaq - M. H. Heliel), Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins, Vol.7, s. 23-34.

TAHİR GÜRÇAĞLAR, Şehnaz, (2011), **Çevirinin ABC'si**, İstanbul: Say Yayınları

Sonnotlar

¹ "In the words of Mason (1994: 25), an ideology is "the set of beliefs and values which inform an individual's or institution's view of the world and assist their interpretations of events, facts, etc..." Ideologies are thus a determining factor to be taken into account when analysing political translations, as they influence the mental process of word

selection, favouring the use of one word on another, depending on the connotations it bears.” (D’Amico, 2015: 3)

² “A close link between translation and politics appears in the selection of words, reflecting the ideology of the author of the text, but also the one of the translator, editor or reviewer. Concretely, in the source text, ideology is reflected in the addition, removal or attenuation of the connotations present in the source text, which can be achieved through the addition or removal of words in the translation, as well as by reorganising the sentence.” (D’Amico, 2015: 3)

³ “A change of perspective can arise from re-labelling, that is, by modifying the name of an organisation, for instance. And if translators, editors or journalists take the liberty to change the original label into another label conveying different connotations, these connotations will modify the expression of the author’s point of view. As always, it is all a matter of perspective: one or two words adequately changed can be enough to change the perspective from which the events, persons or organisations in question are seen by readers.” (D’Amico, 2015: 3)

⁴ “In such cases, alterations would not be the consequence of a specific interpretation from the translator, reflecting ideological beliefs, but a real organised manipulation of the information, with no respect for the original message. The so-called translation is not a translation anymore, it becomes a rewriting of the original message, serving a particular purpose or refusing to express the real purpose of the original.” (D’Amico, 2015: 8)